

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jakuba Camrdu a soudců JUDr. Viktora Kučery a JUDr. Lukáše Hloucha v právní věci žalobce: **Dr. L. T. Q.**, zast. Mgr. Lenkou Šrámkovou, advokátkou se sídlem Aloise Jiráska 1367/1, Teplice, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. 10. 2022, č. j. 17 A 133/2021-33,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalovanému **s e** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Kasační stížností se žalobce domáhal zrušení v záhlaví označeného usnesení Městského soudu v Praze, kterým byla odmítnuta jeho žaloba na ochranu před nezákonným zásahem příslušníků Policie ČR, případně Celní správy ČR, jenž měl spočívat dle petitu žaloby v omezení žalobce na osobní svobodě dne 11. 10. 2021 v době od 4:30 hod. do 6:00 hod. a v odepření práva na právní pomoc téhož dne.

[2] V žalobě žalobce zejména uvedl, že dne 11. 10. 2021 byla v jeho domě a garáži na adrese B. X, B. provedena domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků, a to na základě příkazů Okresního soudu v Teplicích ze dne 2. 10. 2021, sp. zn. 0 Nt 2033/2021 a sp. zn. 0 Nt 2032/2021. Žalobce stručně popsal průběh domovní prohlídky, při níž mělo dle jeho tvrzení dojít k vyražení dveří jeho domu a poničení vnitřního zařízení. Žalobce měl být v době od 4:30 hod. do 6:00 hod. omezen na osobní svobodě použitím pout a za strany zasahujících policistů (popř. příslušníků celní správy) na něj měl být vyvíjen psychický nátlak. Žalobci rovněž nebylo umožněno kontaktovat svého právního zástupce. O možnosti účasti právního zástupce byl žalobce poučen až ve 13:00

hod., kdy se již žalobce účastnil prohlídky jiných prostor, avšak ani tehdy mu nebyl umožněn přímý kontakt s jím zvoleným zástupcem, pouze mu bylo sděleno, že jeho právní zástupce nemá čas se prohlídky zúčastnit. Následně v 19:00 hod. byl žalobce zadržen a odvezen do policejní cely, jeho syn byl převezen do zařízení Klokánek v Teplicích. Žalobci není známo, proč byl zadržen, když se nedopustil žádného trestného činu a v dané věci nefiguruje jako obviněný. Dále žalobce dodal, že popsaný postup považuje za nezákonný zásah správního orgánu, neboť v trestním řízení neměl postavení podezřelého, obviněného či poškozeného a popsané úkony byly proti němu realizovány pouze proto, že se v uvedené době náhodou nacházel ve svém domě. Žalobci není známo, že by napadený postup příslušníků policie či celní správy jakkoliv souvisel s trestním řízením, v němž byla nařízena prohlídka jeho domu. Zdůraznil, že nepovažuje za „nesprávnou“ samotnou domovní prohlídku ani prohlídku jiných prostor, nýbrž své bezdůvodné omezení na osobní svobodě, zničení jeho majetku a porušení jeho práva na právní pomoc vyplývajícího z čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Není si vědom toho, že by k omezení jeho osobní svobody došlo na základě zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), v relevantním znění (dále jen „trestní řád“), neboť nebyl poučen o tom, že by byl z čehokoliv podezřelý, nešlo tedy o úkon orgánu činného v trestním řízení.

[3] Městský soud shora uvedeným usnesením žalobu odmítl dle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s., neboť s odkazy na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 2. 2010, č. j. 7 Aps 1/2010-53 (všechna zde zmiňovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), a usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 8. 2014, sp. zn. II. ÚS 2166/14, dospěl k závěru, že žalobou napadený postup policie, příp. celního orgánu není přezkoumatelný ve správním soudnictví, jelikož orgány, které prováděly předmětné prohlídky, nevystupovaly za daných okolností jako správní orgány jednající v oblasti veřejné správy, nýbrž vykonávaly působnost orgánů činných v trestním řízení. Při posouzení věci vyšel městský soud kromě skutkových tvrzení žalobce rovněž z příkazu Okresního soudu v Teplicích k provedení prohlídky jiných prostor a pozemků ze dne 2. 10. 2021, č. j. 0 Nt 2032/2021-9, z něhož zjistil, že daný příkaz byl vydán ve věci podezřelých 1) T. T. P. T., 2) T. K. Q. T. a 3) T. T. N., a to pro podezření ze spáchání přečinu porušení předpisů o nálepkách a jiných předmětech k označení zboží podle § 244 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v relevantním znění (dále jen „trestní zákoník“), zločinu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. a) trestního zákoníku a přečinu přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle § 284 odst. 2 trestního zákoníku. Žalobce tedy v daném trestním řízení nefiguroval jako podezřelý, okresní soud však přesto nařídil prohlídku jiných prostor a pozemků v jeho vlastnictví, kterou odůvodnil mj. tím, že podezřelá T. T. P. T. je žalobcovou družkou a uvedené prostory užívá.

II. Kasační stížnost a vyjádření žalovaného

[4] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) podal proti uvedenému usnesení městského soudu kasační stížnost, jejíž důvody podřadil pod § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s. Konkrétně uvedl, že má za to, že usnesením městského soudu „byla porušena jeho práva na poskytnutí azylu ve smyslu ust. §§ 12 a 91 zák. č. 325/1999 Sb.“. Stěžovatel nesouhlasí se závěry městského soudu, neboť trvá na tom, že žalobou vymezený postup byl nezákonným zásahem správního orgánu. Zopakoval, že se neúčastnil daného trestního řízení, žalobou

pokračování

vymezený postup byl proti němu realizován v podstatě pouze z toho důvodu, že se náhodou v daný okamžik nacházel ve svém domě. Není mu známo, že by daný postup jakkoli souvisel s trestním řízením, ve kterém byla nařízena prohlídka jeho domu. Připomněl, že nepovažuje za nesprávnou samotnou domovní prohlídku ani prohlídku jiných prostor, ale své neodůvodněné omezení na osobní svobodě. Dodal, že mu není známo, že by k tomuto postupu dal souhlas státní zástupce, a spatřuje v něm porušení čl. 8 Listiny základních práv a svobod. Dále považuje za nezákonné zničení jeho majetku, k němuž došlo při provádění domovní prohlídky. Dle stěžovatele došlo popsáním postupem rovněž k porušení čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod tím, že nebyl včas poučen o tom, že má právo na pomoc advokáta, a poté, co poučen byl, mu nebylo umožněno osobně s advokátem hovořit. Následně stěžovatel zopakoval, že vzhledem k tomu, že si nebyl vědom toho, že by ve vztahu k němu bylo při omezení osobní svobody postupováno podle trestního řádu, neboť nebyl poučen o tom, že by byl z čehokoli podezřelý, je třeba žalobou napadený postup považovat za úkon správního orgánu, nikoli orgánu činného v trestním řízení. Ačkoliv totiž v daném okamžiku probíhala v nemovitosti stěžovatele domovní prohlídka na základě trestního řádu, stěžovatel neměl v trestním řízení postavení obviněného ani poškozeného, jeho prvotní zadržení s trestním řízením nijak nesouvisí a úkony vůči němu tedy policie činila jako správní orgán. Na podporu své argumentace stěžovatel bez dalšího odkázal na odůvodnění usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 8. 2014, sp. zn. II. ÚS 2166/14, a nálezu Ústavního soudu ze dne 14. 3. 2017, sp. zn. II. ÚS 3173/16, a dodal, že za stěžejní považuje skutečnost, že si není vědom toho, že by se v jeho případě jednalo o úkon spojený s trestním řízením, ve kterém byla nařízena domovní prohlídka.

[5] Žalovaný se ve vyjádření ke kasační stížnosti ztotožnil se závěry městského soudu. Dodal, že v projednávané věci je předmětem sporu příkaz trestního soudu k provedení domovní prohlídky, resp. dopady tohoto úkonu na stěžovatele, nejednalo se tedy o úkon správního orgánu. Vedle již zmiňované judikatury žalovaný odkázal na rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 7. 2016, č. j. 10 As 11/2016-153, a ze dne 11. 11. 2022, č. j. 5 As 32/2022-27.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[6] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozhodnutí městského soudu (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána oprávněnou osobou, neboť stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadené rozhodnutí městského soudu vzešlo (§ 102 s. ř. s.), a je zastoupen advokátkou (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

[7] Nejvyšší správní soud dále přezkoumal napadené usnesení městského soudu v mezích rozsahu kasační stížnosti a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[8] Nejvyšší správní soud především zdůrazňuje, že posuzovaná kasační stížnost směřuje proti usnesení městského soudu, jímž byla žaloba odmítnuta pro nedostatek pravomoci soudu, v takovém případě lze kasační stížnost podat pouze z důvodu tvrzené nezákonnosti rozhodnutí o odmítnutí žaloby (§ 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s.), uplatnění

stěžovatelem uvedených důvodů dle § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s. tedy v posuzovaném případě vůbec nepřichází v úvahu. Chybné podřazení stěžovatelem uplatněných námitek pod konkrétní kasační důvody však samo o sobě nezpůsobuje nedůvodnost kasační stížnosti. Nejvyššímu správnímu soudu nicméně vzhledem k podstatě napadeného usnesení, jímž městský soud nerozhodoval o merituu věci, nepřísluší vyjadřovat se z hlediska předmětu žaloby k věci samé, tedy v tomto případě posuzovat zákonnost žalobou napadeného postupu příslušníků policie či celní správy, nýbrž pouze otázku, zda městský soud postupoval v souladu se zákonem, když žalobu odmítl a meritorně ji tedy neposuzoval.

[9] Nejvyššímu správnímu soudu není zřejmé, kam stěžovatel směřoval námitkou, podle níž byla napadeným usnesením „porušena jeho práva na poskytnutí azylu ve smyslu ust. §§ 12 a 91 zák. č. 325/1999 Sb.“. Ustanovení § 12 zákona č. 325/1999 Sb., zákona o azylu, v relevantním znění, vymezuje důvody pro udělení azylu, zatímco § 91 téhož zákona stanoví, že působnost stanovená podle tohoto zákona krajskému úřadu nebo obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností je výkonem přenesené působnosti. Nyní posuzovaná věc nijak nesouvisí s problematikou udělování mezinárodní ochrany, daná ustanovení tedy nejsou pro její posouzení relevantní a není zřejmé, jakým způsobem by mohla být napadeným usnesením porušena.

[10] Klíčovou otázkou však v posuzovaném případě je, zda měl městský soud pravomoc rozhodnout o dané žalobě, tedy zda byl touto žalobou skutečně napaden zásah správního orgánu (správních orgánů) ve smyslu § 4 odst. 1 písm. c) a § 82 s. ř. s.

[11] Nejvyšší správní soud již v rozsudku ze dne 28. 4. 2005, č. j. 2 Aps 2/2004-69, publ. pod č. 623/2005 Sb. NSS, dospěl k závěru, že nezákonným zásahem ve smyslu uvedených ustanovení nemůže být úkon policejního orgánu při výkonu působnosti orgánu činného v trestním řízení. Na tento rozsudek Nejvyšší správní soud navázal mj. v rozsudku ze dne 18. 2. 2010, č. j. 7 Aps 1/2010-53, z něhož městský soud vyšel při vydání napadeného usnesení.

[12] Závěry uvedené judikatury Nejvyššího správního soudu potvrdil rovněž Ústavní soud v usnesení ze dne 28. 8. 2014, sp. zn. II. ÚS 2166/14, na které odkázali jak městský soud, tak stěžovatel. V tomto usnesení se Ústavní soud zabýval ústavní stížností Ústředí muslimských obcí, jež se cítilo poškozeno zásahem policejního orgánu provádějícího domovní prohlídku, přičemž mělo za to, že jediným prostředkem k ochraně jeho práv a svobod je právě ústavní stížnost. Ústavní soud akcentoval nutnost odlišovat policejní orgán jako orgán činný v trestním řízení, kdy proti jeho úkonům nelze brojit žalobou ve správním soudnictví, a jako orgán vykonávající působnost ve veřejné správě, kdy přezkum jeho úkonů dle § 82 s. ř. s. možný je. Zdůraznil též nezbytnost rozlišovat mezi zásahy v rámci trestního řízení a ostatními zásahy orgánu veřejné moci, byť spjatými nepřímo s trestním řízením. Ústavní soud přisvědčil stěžovateli v uvedené věci v tom, že v daném případě nelze prostředky k ochraně jeho práv hledat v soudním řádu správním, neztotožnil se však s tím, že by jediným dostupným prostředkem ochrany byla ústavní stížnost:

„V nyní řešeném případě však stěžovatel nikterak nenamítá zákonnost vydání příkazu k domovní prohlídce, nýbrž pouze zákonnost (přiměřenost) jeho výkonu, respektive postupu orgánů činných v trestním řízení při jeho provádění vůči němu. Za této situace Ústavní soud

pokračování

není nadán pravomocí k přezkumu inkriminovaného příkazu k domovní prohlídce a bylo by nepatřičné vyzývat stěžovatele k napadení příkazu k domovní prohlídce, pokud tak sám zjevně činit nechce.

Stěžovatel rovněž nedisponuje možností využít ochranu dle ustanovení § 157a trestního řádu, který umožňuje požádat státního zástupce o přezkoumání postupu policejního orgánu (ten, proti němuž se trestní řízení vede, a poškozený mají právo kdykoliv v průběhu přípravného řízení žádat státního zástupce, aby byly odstraněny průtahy v řízení nebo závady v postupu policejního orgánu). Proti stěžovateli totiž trestní řízení vedeno nebylo a rovněž tak neměl v dané trestní věci status poškozeného (viz ustanovení § 43 odst. 1 trestního řádu).

K ochraně svých práv však stěžovatel mohl využít ustanovení § 174 odst. 2 písm. b) trestního řádu, dle kterého státní zástupce může „vyžadovat od policejního orgánu spisy, dokumenty, materiály a zprávy o spáchaných trestných činech za účelem prověrky, zda policejní orgán včas zahajuje trestní stíhání a řádně v něm postupuje“. Na rozdíl od výše citovaného ustanovení § 157a trestního řádu se totiž citované ustanovení § 174 nevztahuje pouze na toho, proti komu se řízení vede, a poškozeného, ale jedná se o právo kohokoliv žádat státní zastupitelství o dozor. Rovněž osoba, proti které není vedeno trestní řízení a která je pouze dotčena na svých právech postupem orgánu činného v trestním řízení, může formou podání [viz § 16a zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o státním zastupitelství“)], žádat dozorujícího státního zástupce o prošetření, zda policejní orgán řádně postupuje při vyšetřování trestné činnosti. Pod pojem „řádný postup“ přitom zajisté nespadá pouze řádné objasňování trestné činnosti, ale též další úkony spojené s trestním řízením, dopadající svými důsledky i na „třetí osobu“, tedy osobu odlišnou od té, proti které se vede trestní řízení, a od poškozeného. Jak totiž plyne ze zásady vyjádřené v ustanovení § 2 odst. 4 trestního řádu, orgány činné v trestním řízení mají povinnost trestní věci projednávat s plným šetřením práv a svobod zaručených Listinou základních práv a svobod a mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána, a při provádění úkonů trestního řízení lze do těchto práv osob, jichž se takové úkony dotýkají, zasahovat jen v odůvodněných případech na základě zákona a v nezbytné míře pro zajištění účelu trestního řízení. Pokud tedy stěžovatel soudí, že jeho práva nebyla policejními orgány šetřena, může (a před podáním ústavní stížnosti musí) dát nejprve podnět k prošetření postupu policie státnímu zastupitelství ve smyslu citovaného ustanovení § 174 trestního řádu, které dohlíží nad řádným postupem vyšetřování.

Státní zástupce má pak po obdržení podání podobně jako v ustanovení § 157a trestního řádu povinnost prověřit postup policejního orgánu z hlediska, zda se ve věci nevyskytují závady, a osobu, která žádost o dozor podala, vždy vyrozumět přípisem o výsledku přezkoumání a o tom, jaká opatření byla učiněna k nápravě zjištěných nedostatků. Musí se přitom držet zásad jeho činnosti stanovených v ustanovení § 2 zákona o státním zastupitelství, které při výkonu své působnosti (mimo jiné) dbá na ochranu základních lidských práv a svobod. Zjištění, jimiž státní zástupce realizuje své oprávnění podle ustanovení § 174 odst. 2 písm. b) trestního řádu, se pak činí zejména prověrkami u policejního orgánu, dotazy na stav vyšetřování, vyhrazením předkládání opisů protokolů o procesních úkonech, nablížením do plánu prověřování a vyšetřování nebo vyžadováním informace policejního orgánu o jeho obsahu nebo konzultacemi o stavu přípravného řízení s policejním orgánem [srov. ustanovení § 18 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení

poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „jedenáctý řád státního zastupitelství“), nebo Šámal, P. a kol. Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2227-2229]. Státní zástupce může uvedeným postupem uložit policejnímu orgánu opatření k nápravě, může shledat prohlídku protiprávní a odmítnout důkazy při ní získané či v krajním případě dát podnět Generální inspekci bezpečnostních sborů s tím, že byl spáchán trestný čin (srov. § 38 zákona č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů).

Pokud by pak osoba dávající podnět dle ustanovení § 174 odst. 2 písm. b) trestního řádu nebyla se způsobem jeho vyřízení (respektive s prováděným dozorem) spokojena, může dále vyzvat bezprostředně vyšší státní zastupitelství k odstranění závad v postupu státního zástupce a žádat, aby vykonalo dohled nad postupem nejbližší nižšího státního zastupitelství. Dohled je dle ustanovení § 12 zákona o státním zastupitelství výkonem oprávnění směřujících k zajištění řídicích a kontrolních vztahů mezi různými stupni státních zastupitelství a uvnitř jednotlivých státních zastupitelství. Podle ustanovení § 12d zákona o státním zastupitelství je pak nejbližší vyšší státní zastupitelství oprávněno kromě vykonávání dohledu nad postupem nejbližší nižších státních zastupitelství dávat k jejich postupu písemné pokyny a nejbližší nižší státní zastupitelství je povinno se těmito písemnými pokyny řídit. Podrobněji jednotlivé pravomoci vyššího státního zastupitelství v rámci dohledu upravuje § 1 odst. 2 jedenáctého řádu státního zastupitelství. Z toho vyplývá, že dohled umožňuje provádět náležitou kontrolu nad postupem státního zástupce vykonávajícího dozor nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení a odpovídajícím způsobem reagovat na zjištěné nedostatky. Mezi tyto nedostatky lze podle přesvědčení Ústavního soudu řadit rovněž zásah do základních práv a svobod osob, které nejsou přímými účastníky trestního řízení, avšak byly prováděnými úkony orgánů činných v trestním řízení dotčeny, neboť již ustanovení § 1 odst. 1 jedenáctého řádu státního zastupitelství zakotvuje, že „výkon dohledu se zaměřuje zejména na dodržování a aplikaci právních předpisů v působnosti státního zastupitelství a v činnosti státních zástupců.“ (důraz doplněn)

[13] Na závěry citovaného usnesení navázal Ústavní soud v nálezu ze dne 14. 3. 2017, sp. zn. II. ÚS 3173/16, na který rovněž bez konkrétnější argumentace poukázal stěžovatel. V uvedeném nálezu se Ústavní soud zabýval ústavní stížností skupiny osob, které se fakticky staly obětí negativního kompetenčního sporu mezi Nejvyšším správním soudem a soustavou státního zastupitelství, když se ve správním soudnictví i u státního zastupitelství marně domáhaly ochrany před postupem policejního orgánu spočívajícím v pronesení výzvy k opuštění usedlosti Cibulka, v níž se zdržovaly, a v následném vyvedení osob, které v usedlosti zůstaly. Ústavní soud ve shodě s výše citovanou judikaturou zopakoval, že pro určení, který orgán veřejné moci měl pravomoc přezkoumat tvrzený zásah policie do základních práv a svobod, je klíčové, zdali policie v dané věci vystupovala jako orgán činný v trestním řízení a činila úkony trestního řízení, nebo nikoliv. K posouzení této otázky uvedl Ústavní soud zejména následující:

„Z hlediska konkrétních okolností svědčících skutečnosti, že v daném případě policie vystupovala jako orgán činný v trestním řízení, je nezbytné vyzdvihnout především čtyři skutečnosti. Za prvé, z obsahu dotčených spisů lze jednoznačně dovodit, že policie v usedlosti Cibulka zasahovala na základě konkrétního podezření o spáchání trestného činu (vyplývajícího z podaného trestního oznámení i stanoviska státního zástupce a souhlasu k zadržení konkrétních osob vydaného ještě před samotným zásahem). Za druhé nelze pominout, že ještě před stěžovateli rozporovaným zákrokem policie vyzvala osoby přítomné v inkriminované nemovitosti (včetně

pokračování

stěžovateli) k jejímu opuštění, včetně sdělení informace, že je dáno podezření, že se osoby přítomné v usedlosti svým jednáním dopouštějí trestného činu. Za třetí nelze opomenout skutečnost, že na místě byli přítomni též státní zástupci, se kterými byly dohodnuty podmínky, za nichž bude možno vést zkrácené přípravné řízení. Konečně nelze odhlédnout od skutečnosti, že policie na místě některé podezřelé osoby zadržela a následně sepsala záznam o zahájení úkonů trestního řízení, což jednoznačně nasvědčuje tomu, že předchozí kroky policie lze chápat jako úkony orgánu činného v trestním řízení, na čemž nic nemění, pokud toto řízení bylo formálně zahájeno až následně. Ze všech těchto skutečností tedy dle Ústavního soudu jednoznačně vyplývá, že policie (i státní zastupitelství) na daném místě vystupovala jako orgán činný v trestním řízení dle příslušných ustanovení trestního řádu (a nikoliv jako správní orgán), jak správně dovodil Nejvyšší správní soud.

Ústavní soud přitom musí odmítnout argumentaci stěžovatelů, že zadržení některých osob nijak nesouviselo se zásahem, jehož podstatou bylo vyklizení předmětné nemovitosti, kdy dle jejich názoru policie vyklízela nemovitost zcela mimo souvislost s trestním řízením a jeho účelem. Zde totiž nelze přehlédnout, že policie měla podezření ze spáchání trestného činu dle ustanovení § 208 odst. 1 trestního zákoníku (neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru), přičemž následné trestní řízení ve věci stěžovatele Ď. ukázalo, že tento trestný čin měl být skutečně spáchán (za všechny viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2016 sp. zn. 6 Tdo 201/2016; tímto konstatováním nyní rozhodující senát nicméně nijak nepředjímá rozhodnutí Ústavního soudu ve věci vedené pod sp. zn. II. ÚS 3080/16). (...)

Na výše uvedeném nic nemění ani skutečnost, že po provedení dotčeného zákroku byly pouze některé z přítomných osob zadrženy, neboť zadržení osoby podezřelé ze spáchání trestného činu podle ustanovení § 76 odst. 1 trestního řádu je prováděno za účelem provedení všech potřebných úkonů pro prověření podezření ze spáchání trestného činu a pro rozhodnutí, zda bude zahájeno trestní stíhání nebo ve zkráceném přípravném řízení podán návrh na potrestání (eventuálně návrh na schválení dohody o vině a trestu). Je přitom nasnadě, že je především věcí policie a vyhodnocení konkrétní situace, zdali je nezbytné tímto časově krátkodobým prostředkem postihnout všechny podezřelé osoby (zde osoby nacházející se nadále uvnitř či již vně předmětné nemovitosti) či pouze některé z nich (pouze okrajem Ústavní soud uvádí, že samozřejmě i zde policie musí ctít limity omezení osobní svobody jednotlivce). Stejně tak na vyslovených závěrech nic nemění, pokud pouze jedna z osob byla následně obžalována (a také odsouzena) ze spáchání trestného činu, neboť následné vyhodnocení jednání stěžovatelů (a dalších osob) z hlediska protiprávnosti (či společenské škodlivosti) nic nemění na samotném charakteru postupu policie a státního zastupitelství jako orgánů činných v trestním řízení. Opačný výklad by totiž fakticky znamenal, že za úkony orgánů činných v trestním řízení by mohly být označeny jen úkony v rámci trestního řízení, jehož konečným výsledkem by bylo odsouzení osob, vůči nimž byly tyto úkony činěny. Jestliže tedy byla v následném trestním řízení shledána vinnou z dotčeného trestného činu pouze jedna osoba a další osoby byly stíhány přestupkově, nic to nemění na skutečnosti, že v prvotní fázi prověřování jednání policie vystupovala jako orgán činný v trestním řízení a postupovala dle trestního řádu, neboť mj. reagovala na dané trestní oznámení a konala v kooperaci s přítomnými státními zástupci.

Pokud stěžovatelé připomínají, že na trestní řízení navazuje poměrně dost samostatných správních činností, které jsou s trestním řízením nerozlučně spjaté, ale nejsou jeho součástí, ačkoli s účelem trestního řízení souvisí (například odebrání otisků prstů či DNA), musí Ústavní soud zdůraznit, že charakter těchto úkonů je razantně odlišný od podstaty nyní

projednávaného případu. V případě odebírání otisků prstů či DNA totiž policie postupuje dle zákona o policii jako správní orgán, kdy ustanovení § 65 citovaného zákona dává policii možnost získat za podmínek stanovených zákonem osobní údaje umožňující i v budoucnu ztotožnit osobu podle získaných dat. Daná opatření tedy vytváří předpoklad pro budoucí identifikaci pachatelů trestných činů a lze je chápat především jako preventivní (či předzvědná) opatření, jež však nikterak nepředjímají, že by v budoucnu vůbec mohlo být nějaké trestní řízení vůči dotčené osobě zahájeno. Tyto úkony policie se nicméně liší od úkonů provedených ve věci stěžovatelů, neboť ty již byly činěny v přímé souvislosti s podezřením ze spáchání trestné činnosti a byly provedeny bezprostředně před zahájením trestního řízení dle příslušných ustanovení trestního řádu. Proto zde jako efektivní prostředek ochrany práv nemůže obstát správní žaloba (jako je tomu při zmíněném sběru a uchovávání údajů získaných dle ustanovení § 65 zákona o policii), nýbrž tyto prostředky ochrany musí být hledány v rámci soustavy orgánů činných v trestním řízení.

S naposledy uvedeným se pak pojí též stěžovateli zmiňovaný faktor řádného vymezení ‚propojených úkonů jednoho orgánu‘ (a v souvislosti s ním vzniklá jurisdikční mezera), které je dle stěžovatelů možno popsat jako hybridní úkony. Zde Ústavní soud uznává, že v rámci úkonů orgánů činných v trestním řízení činěných dle trestního řádu mohou nastat situace, kdy prováděné úkony trestního řízení zasáhnou (či budou způsobilé zasáhnout) do práv osob, které nebudou vůbec účastníky daného trestního řízení, či zasáhnou do práv účastníků onoho trestního řízení způsobem, který není přímo spojen s prováděnými úkony. Přesto ani tato skutečnost nezavdává důvod, aby byl jejich přezkum samostatně vyjímán z pravomoci orgánů činných v trestním řízení a k jeho přezkumu byly povolány správní soudy. Ústavní soud zde odkazuje na výše řečené a opět připomíná závěry z usnesení sp. zn. II. ÚS 2166/14 ze dne 28. 8. 2014 (U 14/74 SbNU 623), které se také věnovaly podstatě těchto ‚propojených úkonů‘. Ústavní soud se ztotožňuje se stěžovateli, že takovéto úkony policie mohou sloužit pouze k dosažení cílů trestního řízení, zároveň však považuje za důležité zdůraznit, že v daném případě byla tato podmínka splněna, neboť vyklizení dané nemovitosti bylo provedeno za účelem předcházení pokračování trestné činnosti. Nyní rozhodující senát přitom nesdílí názor stěžovatelů, že by ustálení této praxe (a její interpretace) vedlo k naprosté kriminalizaci všech sporných postupů policie, neboť tyto postupy policie podléhají přezkumu a jsou pod kontrolou státního zastupitelství (viz dále). Právě naopak, stěžovateli navrhované odlišení úkonů trestního řízení výslovně upravených trestním řádem a úkonů, které musí snést test zákonnosti podle předpisů správního práva, by dle Ústavního soudu (ve shodě s vyjádřením Nejvyššího správního soudu) vedlo k naprosté nejednoznačnosti toho, vůči kterému zásahu se lze bránit ve správním soudnictví a který zásah podléhá přezkumu v rámci soustavy orgánů činných v trestním řízení.“ (důraz doplněn)

[14] Nutno říci, že stěžovatel v žalobě ani v kasační stížnosti nijak nepolemizuje se závěrem o tom, že správní soudy nemají pravomoc zabývat se postupem orgánů činných v trestním řízení, má však za to, že v nyní posuzovaném případě zasahující příslušníci policie či celní správy nevykonávali při postupu vůči němu, jak byl vymezen v žalobě, působnost orgánů činných v trestním řízení, nýbrž správních orgánů. Jeho argumentace však s ohledem na skutkové okolnosti posuzované věci a závěry citované judikatury neobstojí.

[15] Jak vyplývá již z žalobních tvrzení, zásahy, k nimž vůči stěžovateli mělo dojít, byly provedeny při domovní prohlídce, případně prohlídce jiných prostor, a to na základě

pokračování

soudních příkazů vydaných v rámci trestního řízení. Jak plyne z výše citované judikatury Ústavního soudu, pro posouzení věci není rozhodné, že stěžovatel nebyl v daném trestním řízení podezřelým či obviněným ani poškozeným. Byť v nynějším případě tvrzené úkony policistů (či příslušníků celní správy) vůči stěžovateli patrně nebyly provedeny za účelem předcházení pokračování trestné činnosti, jako tomu bylo ve věci posuzované Ústavním soudem v citovaném nálezu ze dne 14. 3. 2017, sp. zn. II. ÚS 3173/16, podstatné je především to, že k těmto úkonům došlo jednáním ve zcela bezprostřední souvislosti s výkonem prohlídek nařízených a prováděných v rámci trestního řízení, tedy při plnění úkolů vyplývajících z trestního řádu.

[16] Zdůrazňuje-li stěžovatel, že nerozporuje zákonnost samotných prohlídek, nýbrž konkrétních postupů, jichž se osoby provádějící prohlídky vůči němu dopustily a které dle jeho názoru nebyly součástí daných prohlídek, nelze než uvést, že zejména právě z citovaného nálezu Ústavního soudu ze dne 14. 3. 2017, sp. zn. II. ÚS 3173/16, je patrné, že úkon prováděný v rámci trestního řízení je třeba vnímat jako funkční celek směřující k plnění účelu trestního řízení, z něhož nelze vytrhávat dílčí jednání zasahujících osob, byť by šlo o jednání nepřiměřené, vybočující z pravomocí svěřených daným osobám či jiným způsobem nezákonné. I proti takovému jednání je na místě brojit podáním dle § 16a zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o státním zastupitelství“), ve spojení s § 174 trestního řádu, adresovaným dozorovému státnímu zástupci s žádostí o provedení dozorových úkonů a popřípadě žádostí nejbližší vyššímu státnímu zastupitelství o přezkoumání způsobu vyřízení tohoto podání dle § 16a odst. 7 zákona o státním zastupitelství. Stěžovatel si byl možnosti využít tento procesní nástroj zjevně vědom, neboť v závěru žaloby sám uvedl, že současně s žalobou podal „*podnět ve smyslu § 174 tr. ř.*“ a že žalobu podal s ohledem na své „*nejasné postavení a neznalost dané věci*“ pro případ, že by státní zástupce „*vyloučil přezkum daného jednání policie*“.

[17] Ze skutkových tvrzení stěžovatele ani z dalšího obsahu spisu tedy nevyplývá, že by snad v žalobě tvrzené úkony zasahujících osob byly jakýmsi zcela samostatným postupem probíhajícím paralelně se zmiňovanými prohlídkami na témže místě. Naopak je patrné, že dané osoby jednaly v přímé souvislosti s prohlídkami prováděnými v rámci trestního řízení. Skutečnost, že v tomto trestním řízení stěžovatel nefiguroval jako podezřelý, obviněný či poškozený, na uvedeném závěru nic nemění. Nelze tedy než uzavřít, že městský soud postupoval správně, pokud žalobu dle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. odmítl s odůvodněním, že k jejímu projednání nemá pravomoc.

IV. Závěr a náklady řízení

[18] S ohledem na výše uvedené Nejvyšší správní soud uzavírá, že neshledal kasační stížnost důvodnou, a proto ji podle § 110 odst. 1 poslední věty s. ř. s. zamítl.

[19] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Žalovanému, kterému by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, Nejvyšší správní soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, protože mu podle obsahu spisu v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.)

V Brně dne 20. ledna 2023

JUDr. Jakub Camrda
předseda senátu